№ 58 — ՔՍԱՆ ԵՒ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՒՐԱԿԷ՝ 29 ՅՈՒԼԻՍԻ 1884

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինն է 10 ռուբլի.
վեց ամսուանը՝ 5 ռ., երեք ամսուանը՝ 3 ռ., ամիսը 1 ռ.:
Առանձին համարներով խիստ պակաս 5 կոպէկ:

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր բացի կիւրակէ եւ տօն օրերից առաւօտեան 11—2 ժամը կէսօրից յետ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի խմբագրութեան հետեւեալ հասցէով.— Въ ред. газеты «Мегу Айастани», въ Тифлисъ, կամ Redaction de «Meghou Haïastani», à Tiflis. (Caucase).

Խմբագրութեանս ուղղած թէ յօդուածները եւ թէ նամակները պէտք է պարզ գրուած լինին գրողի ստորագրութեամբ եւ հասցէով: Խմբագրութիւնը կարող է փոփոխել, ուղղել եւ կրճատել յօդուածները: Խմբագրութիւնը իւր վերայ չէ առնում յետ ուղարկել յօդուածները եւ պահում է երկու ամիս մինչեւ ցպահանջ:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են ամեն մի բառին 2 կոպ.: Յայտարարութիւններ ընդունվում են հայերէն եւ օտար լեզուներով: Յայտարարութիւններ ընդունվում են խմբագրատանը, «Կովկասեան գրատան» մէջ, եւ Ստ. Տէր-Յովհաննիսեանի դեղատան մօտ խանութում եւ պ. Շահվերդեանի պավիլիոնում.

«ՄՇԱԿ» ԼՐԱԳՐԻՆ
կարելի է յուլիսի 1-ից ստորագրվել
ԿԻՍԱՄԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿՈՎ
ԿԷՍ ՏԱՐՈՒԱՅ ԳԻՆՆ Է 5 ՌՈՒԲԼԻ.
Ստորագրվել կարելի է խմբագրատանն և պ. Շահվերդովի լրագրական գործակալութեան գրասենեակում:

Խմբագրութիւնս խնդրում է այն բաժանորդներից, որոնք դեռ ևս չեն վճարած լրագրիս տարեկան բաժանորդագինը, շտապեն փութով հասցնել այն խմբագրութեանս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.
Ներքին Տեսութիւն. — Խօլերայի առաջն առնելու նախազգուշութեանց հրահանգ.— Թղթակցութիւն Կօջորից՝
Քաղաքական. — Քաղաքական լուրեր՝
Մանր լուրեր.
Խառն լուրեր.
Յայտարարութիւններ.
Բանասիրական. — Մատենախօսութիւն.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽՕԼԵՐԱՅԻ ԱՌԱՋՆ ԱՌՆԵԼՈՒ ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԵԱՆՑ ՀՐԱՀԱՆԳ.

—

Թէ անձամբ խօլերայից չը բռնուելու և թէ այդ ցաւի տարածման պատճառ չը դառնալու համար, հարկաւոր է կանոնաւոր կեանք վարել և ի գործ դնել այն ամեն նախազգուշութիւններն, որ բանականութիւնն ու փորձը ցոյց են տալիս:

Վտանգի և երկիւղի ազդեցութեան տակ՝ չը պէտք է սովորական կենցաղավարութեան եղանակը փոխել զգալի կերպով, այլ հարկաւոր է՝ օգուտ քաղելով այս հրահանգից և բժիշկների խորհրդից, կենցաղավարութիւնից հեռացնել այն ամենը, ինչ որ նպաստում է հիւանդութեանը:

Կանոնաւոր կենցաղավարութիւն ասելով պէտք է հասկանալ մաքրութիւն և չափաւորութիւն ուտելիքի և խմելիքի մէջ. աշխատութեան, հանգստութեան և զուարճութեան ժամերը խելացի կերպով և չափաւորապէս որոշել: Այդ պատճառաւ առեւտրական, արհեստագիտական և այլ այսպիսի բաներով զբաղուող բազմամարդ տեղերի բնակիչները պարտական են՝ 1) իրանց տները, գաւիթները, ախոռները, մարագները, նկուղները և այլ այսպիսի բընակարանաց բոլոր բաժինները, և նամանաւանդ արտաքնոցները, ջրմուղները, աղբի փոսերը և այլն, որքան կարելի է, մաքուր պահել: Ապականութիւնքը և անմաքրութիւնքը բընակարաններից հեռացնելը միշտ օգտակար է, բայց խօլերայի ժամանակ մանաւանդ՝ անհրաժեշտ է, որ այդ ամենը նախապէս եփ ջրով կամ կարբոլի թթուով ողողուին, կամ հողահարուին: Տաք և պարզ օրերումը պէտք է տան դռներն ու պատուհանները բացուին, որ օդ շարժի և տունը տաքանայ ու հովահարի: Խոնաւ և վատ եղանակներումը՝ պէտք է վառարաններ վառել առանց երբէք խողովակը գոցելու յետոյ: Ոչ մի տեսակ հոտոտ փոշիով, մոմով կամ թղթով չը ծխել տունը, որովհետեւ դրանցից օդը ոչ երբէք կը մաքրուի: Սենեակների մէջ անմաքուր շուամաններ (գօրշոկ) և անմաքուր լուացք չը պէտք է պահել, ոչ էլ կեղտոտ ու փոշոտ թողնել տունը: Մի և նոյն այս պատուէրները ճշդութեամբ պէտք է կատարեն կենսական մթերքներ ծախողները, ինչպէս են հացաթուխները, մսավաճառները, ձկնավաճառները, կանաչեղէն, պտուխտ, երշիկ կըվաս վաճառողները և տրակտիր ու հիւրանոց պահողները:

2)՝ Թէ՛ տակի և թէ՛ վրայի ըզգեստեղէնքը խստակ պահել և աշխատել, որ այդ զգեստեղէնքը այնպիսի կտորներից լինին, որոց մաքրելը հեշտ է: Հարկաւոր է շուտ շուտ փոխել թէ՛ տակի և թէ՛ վրայի ըզգեստեղէնքը և թէ, նոյնպէս, անկողնույ սաւանները և բարձի երեսները:

3)՝ Մարմինը նոյնպէս պէտք է մաքուր պահել: Սովորական կերպով պէտք է կամ վաննա ընդունել, կամ բաղանիք գնալ: Միայն մրսելուց ըզգուշանալու է: Ով որ սովորութիւն ունէ ծովի կամ գետի մէջ լողանալու հարկաւոր չէ, որ խօլերայի ժամանակ այդ սովորութիւնից յետ մնայ, այլ՝ պէտք է միմիայն չը լողանալ այն ժամանակ, երբ ջուրը շատ սառն է, այսինքն վաղ առաւօտեան կամ ուշ երեկոյեան: Քաղցած փորով պէտք չէ լողնալ, ոչ էլ կուշտ փորով, ճաշից յետոյ իսկոյն:

4)՝ Հոգ տանել, որ խմելու ջուրը մաքուր լինի: Ջրհորների, աղբիւրների և ջրի տակառների բերանները պէտք է միշտ գոց պահել: Կասկածելի ջուր երբէք չը խմել, իսկ խօլերայի ժամանակ վատ չէ, եթէ որ սովորական ջուրը փոքր ինչ եփ տրուի, կամ թէ ջրի փոխանակ ուրիշ յայտնի խմիչքներ գործածուի: Թթու ջրերին, լիմոնատին, կվասին և այլ այսպիսի զովացուցիչ խմիչքներին չը պէտք է շատ հաւատ ընծայել: Ոչ մի խմիչք պէտք չէ շատ խմել մի անգամից, մանաւանդ երբ մարդ հոգնած է կամ մարմինը տաք է: Ծարաւը անցկացնելու համար ամենից լաւն է՝ եղկումեղկ չայ խմել: Ով որ սովոր է օղի, գինի, գարեջուր, լաւ կվաս գործածելու, թող շարունակէ գործածել, միայն սովորական — չափից չ'անցնի:

5)՝ Ուտեստի պաշարների մաքրութեան, թարմութեան, բաւարարութեան և դիւրին մարսելի լինելու մասին առանձին հոգս պէտք է քաշել: Ամեն մարդ իւր փորձերովը արդէն գիտէ թէ ո՞ր կերակուրը իրան համար դիւրամարս է և որը դժուարամարս: Ուրեմն կերակրի տեսակը ընտրելիս՝ ամեն ոք իւր անձնական փորձը միմիայն պէտք է որ աչքի առաջ ունենայ: Սովոր մարդկանց երբէք չէ արգելւում խօլերայի ժամանակ չափաւորապէս գործածել և կանաչեղէն ու մրգեղէն, միայն թէ երբ մարդը քաղցած փորով չէ, երբ նրա ստամոքսն առողջ է և երբ ուտելիք կանաչեղէնն ու մրգեղէնը խստակ են, փոքր ինչ եփած: Հնացած, անթարմ բուսեղէններից բացէ ի բաց պէտք է խորշել: Ոգելից խմիչքներ սովորականից աւելի գործածելը շատ վտանգաւոր է: Առաւօտները քաղցած փորով չը պէտք է տանից դուրս գալ, ոչ էլ երկար ժամանակ քաղցած մնալ: Չ'գործածել իւղոտ, հումեփ և սառը կերակուրներ (ինչպէս են բօզվին, ակրօշկա, վինէկրէտ, և այլն), նոյնպէս և սունկ, աղցան, վարունգ և բողկ: Ոչ էլ նմանապէս բանջարանոցի հում բոյսեր: Ծարաւութիւն յառաջացնող ուտելիքներից, որքան կարելի է, զգոյշ լինել, ինչպէս են, օրինակ երշիկ (կոլբաս), խոզի միս, աղած ձուկ, պանիր, սոխ, սխտոր, նոյնպէս և լաւ չ'եփուած հաց: Կաթը կարելի է աներկիւղ գործածել, միայն թէ նա պէտք է լինի թարմ, առանց խառնուրդի և մի փոքր տաքացրած: Թթուած կաթը և սերուցքը (սմէթան) շատ վնասակար է, նա մանաւանդ երբ որ պտուղների և կանաչեղէնի հետ են գործածում:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.

—

ԲՌՆԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ԸՆԴ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ ՀՌՈՎՄԱՅ.

Ժամանակակից Յիշատակարանք.

Ի Ս. Պետերբուրգ.
1884

—

Միութեան գործը, կարելին փութով, յաջողեցնելու համար՝ Հռովմը, միևնոյն ժամանակ, երկու միջոց էր ձեռք առել: Առաջին միջոցը, ինչպէս տեսանք, արտաքին ոյժը, բռնութիւն ու բանսարկութիւնն էր: Երկրորդը — կուլտուրան, մտաւոր մրցութիւնը, եթէ միայն ներելի է մեզ այս դէպքում այդ բառի գործածութիւնը: Առաջին միջոցը ուղղուած էր հայ հին սերնդի դէմ, երկրորդը, որ վտանգաւորագոյն է,—նոր, մատաղ սերնդի դէմ:

Տակաւին 1665 թուականի սկզբներումը Հռովմի արքանեակները Լվովում, ի հաշիւ Ծառալոցին (եր. 116) մի դըպրանոց բաց արին: Դպրանոցի ուղղութիւնը, նրա ծրագիրը (եր. 247, 257, 258 և 262), նոյն էր, ինչ որ յատուկ էր, և է մինչ օրս էլ, լատինական ամեն մի դպրանոցին:

Կարճ ժամանակում իրանց յատուկ ճարպիկութեամբ ճիզուիտները՝ բաւականին հայ մանկունք որսացին իրանց ուռկանի մէջ: Դպրանոցի անդրանիկ աշակերտները հայութեան անդրանիկ դաւաճանների, այն է դասաւորների և դէպի Հռովմը հակամէտ քահանաների, զաւակունքն ու ազգականներն էին: Յետոյ՝ կամաց-կամաց դպրանոց մտաւ և՛ որ կամովի և՛ որ բռնովի, նա և հասարակ ժողովրդի որդիքը, նոյնպէս և դրսեցիք: Հայը, որ առհասարակ նորութիւն ընդունելու զովելի ձիրքն ունի, բայց ընտրութիւն անելու անհրաժեշտ յատկութիւնը չ'ունի, Լվովի լատին դպրանոցով յափշտակուեցաւ: Բանը մինչև անգամ այնտեղ հասաւ, որ լատին դպրանոցի շնորհիւ և նրա ղեկավարների բնակարանի նիւթական ծախքը Լվովի հայերը իրանք իրանց վրայ ըստանձնեցին: Այսպիսով, ահա, ընթերցող, Լեհաստանի հայերը իրանց հաշւով և իրանց ձեռքով փորեցին ու պատրաստեցին այն մեծ գուբը, ուր յետոյ պէտք է ընկնէին ազգովին:

Դպրանոցի ղեկավարները բաւականին ծանօթ էին հայ լեզուին: Ժողովրդին չը խրտնեցնելու համար այդ մարդիկը դասերը, առաջին նուագում, հայ-մայրենի լեզուով էին աւանդում: Յետոյ, ինչ ասել կուզի, որ լատիներէնն էլ խառնեցին.

Շատ ժամանակ չ'անցած Լվովի դպրանոցի սաները երկու իսկ լեզուներում այնքան յաջողեցան, որ կարողանում էին արձակ համարձակ խօսել և գրել: Տարեկան հարցաքննութիւնքը շատ հանդիսաւոր կերպով էին լինում: Ժողովուրդը, որ այդ հանդէսներին ներկայ էր լինում, իւրեան յատուկ բարեմտութեամբն ու պարզամտութեամբը, ուրախանում էր իւր զաւակաց կարծեցեալ զարգացումը և յառաջադիմութիւնը տեսնելով:

Ճիզուիտները այդ բարեյաջող հանգամանքից ուզեցին աւելի օգուտ քաղել: Ոմանք նրանցից սկսեցին ողբերգութիւններ շարադրել և իրանց սաների միջոցաւ բեմի վրայ հանել (եր. 204): Թատրոնական ներկայացումները, մանաւանդ մայրենի լեզուաւ, Լեհաստանի հայերի համար նոր, ուրեմն և հրապուրիչ բան էր: Եւ նրանք հրապուրուեցան: Տեսան ճիզուիտները, որ երկիրը պատրաստ է, ուստի և նոր-նոր սերմեր ըսկսեցին սերմանել այնտեղ:

Ուսուցիչների և դաստիարակների ղեկավարութեամբ, և հայ ժողովրդի ներկայութեամբ դարձեալ, դպրանոցի աշակերտների համար մտաւոր պայքարի օրեր ու ժամեր սահմանուեցան: Վիճաբանութեանց նիւթը, մեծ մասամբ, կըրօնական — աստուածաբանական էր: Ջանք չէին առնում երբեմն և աշխարհային նիւթեր: Հայ սրբերի գործոց հետ ներբողվում էին և հայ զօրավարների ու եպիսկոպոսների գործքերը (եր. 194): Սա մի լաւ միջոց էր Լվովի հայերի ամենաթոյլ երակը—կրօնական և ազգասիրական զգացմունքները — շոյելու և փաղաքշելու համար:

Երբ այս միջոցներով ճիզուիտները լաւ ծանօթացան Լվովի հայոց հոգեկան յատկութեանց հետ, այնուհետև սկսեցին անձամբ անձին դէպի նըրանց մաքուր բնակարանները սողալ ու սողսկալ: Տնական և հասարակական կերուխում, խնջոյք և հանդէսներ չէին անցնում, ուր հայերի բարձ ու բազմոցների վրայ բազմողները Հռովմի արբանեակները չը լինէին: Նրանք իրանց հետ տանում էին աշակերտաց, նա մանաւանդ նրանց, որոց ձայներն ու երգերը շատ հաճելի էին հայ ժողովրդին (եր. 251): Երբ այս կարգի մանեօվրներումն էլ յաջողութիւն գտան ճիզուիտները՝ այնուհետև դիմեցին իրանց բուն նպատակին: Նրանք իրանց սաների հետ՝ շաբաթ երեկոներին, կիւրակէ առաւօտներին և հայ եկեղեցական յայտնի տօներին, կանոնաւորապէս յաճախում էին հայ եկեղեցիները: Այնտեղ իրանք դասումն էին կանգնում, իսկ նրանց սաները, շապիկ հագած, ժամասացութիւն և սպասաւորութիւն անում: Աւելորդ է ասելը, որ կային շատ հայեր, մանաւանդ հոգևորական դասից, որոնք շատ տժգոհ և դըժկամակ էին այդ նորաձևութեանց, այդ անկոչ այցելութեանց, բայց կային և այնպիսիք, «որոց ոգիքն թուլացեալ են յերկնաւոր առաքինութենէ. յայժ ընդ ահիւ անկեալ է բնութիւն մարդոյ, յամենայն իրաց չարժի» և այլն [1]:

Այսպէս թէ այնպէս՝ Լվովի հայերը սախպուած էին տանել Հռովմի արբանեակների յիշեալ նենգաւոր եղբայրասիրութեանցը
— Կղերներ, և էլ աստուածաբան, գիտնական ու աշխարհավարական կըղերներ: Բայց ես հարցից շեղվում եմ:

—

Մի քանի տարի լատին դպրանոցում ուսանելով, կրօնական կնճռոտ և վերացական այս ու այն հարցի մասին, մի քանի վայր ի վերոյ, բայց միշտ միակողմանի, տեղեկութիւնք ստանալով՝ Լվովի լատին դպրանոցի հայ աշակերտները մոքները դրին, որ իրանք մէկ գլուխ լուսաւորուեցան, մի-մի գիտնական ու աստուածաբան դարձան: Ուստի երբ կարգը այնտեղ հասաւ, որ ճիզուիտները նրանց հայ եկեղեցիների բեմի վրայ քարոզ խօսելու հանեցին, այդ մեր լուսաւորեալ պարոնները այնտեղերից սկսեցին հայ եկեղեցւոյ այս ու այն դաւանութիւնը, այս ու այն ծէս ու աւարողութիւնը ծաղրել, հերքել և Գրիգոր Տաթևացու ու Յովհան Օձնեցու նման հայ եկեղեցւոյ ջատագովների հե-

*) Տե՛ս «Մեղու» № 56 և 57.

[1] Եղիշէ.

չեղէնների հետ միասին է ուտվում: Իւղոտ կերակրից և վարունգից յետոյ սառը կաթ խմելը խօլերայի ժամանակ խիստ վտանգաւոր է:

Ի վերջոյ այս ևս պէտք է գիտենալ դարձեալ, որ դիեգա սատծ բանը, այսինքն երկիւղից սովորական կենցաղավարութիւնից շեղուիլը, ամէն բանից աւելի վտանգաւոր է: փոքրահաս և անսովոր մարդիկ, նոյնպէս և նրանք, որոց մարսողութիւնը դժուարաւ է լինում, ամենից առաւել զգոյշ պէտք է լինին կերակրոց ընտրողութեան մէջ:

6)՝ Մրսելուց զգոյշ լինել. շատ անգամ դուրս գալ թարմ օդի մէջ. թաց և բաց գետնի վրայ ոչ նստել և ոչ էլ պառկել. խոնաւ տեղերում չը մնալ և, առ հասարակ, երեկոները դրսում երկար չը մնալ: Տաքուայ եղանակներին յարմար շորեր հագնել, աշխատել փորն ու ոտքերը միշտ տաք պահել: փորձը ցոյց է տալիս, որ ֆլանելով կամ մահուդով փորը ծածկելը շատ օգտակար է:

7)՝ Գիշերները կերուխում չ'սարքել, մանաւանդ անժուժկալութեան և հարբեցողութեան չը դիմել. ֆիզիքական և մտաւոր ծանր զբաղմունքներով իւր անձը չը ծանրաբեռնել, որովհետև հոգնած կազմուածքը ամենից աւելի ընդունակ է հիւանդութիւնը իւր մէջ ընդունելու:

(Կը շարունակվի).

ԿՈԶՈՐ

(Թղթակցութիւն «Մեղու Հայաստանի» լրագրի)

Ամսոյս 15-ին, Վարդավառի օրը, կոջորի եկեղեցում արժ. Հայր Եղնիկ Երզնկեանցը ծանուցում արաւ, որ կոնսիստորիայն հրամայել է կոջորի եկեղեցու համար չորս հաշուատեսներ ընտրվին, երեսփոխանական հաշիւները ստուգելու համար: Ս. պատարագից յետ, ժողովրդականք, թէ կալուածատէրներն և թէ եկաւորները ժողովեցան եկեղեցու բակում և ընտրեցին պր. Գէորգ Աքիմեանցին, Ալեքսանդր Շահազիզեանցին, Սարգիս Ալեքսանեանցին և Միքայէլ Տէր-Նիկողոսեանցին հաշուատեսներ:

Ընտրութեան թուղթը ուղարկվեցաւ կոնսիստորիա, և ամսոյս 22-ին ստացուեցաւ նորա հրամանագիրն, որով հաստատում է վերոյիշեալ անձանց իրանց պաշտօնի մէջ:

Կոջորը ամարանոց է բազմաթիւ հարուստ հայերի, ուստի՞ և՞ ամօթ կը լինի, որ նորա եկեղեցին սպծաւ և ամէն կողմանէ յարմարաւոր չը լինի: Կոջորի եկեղեցին մի փոքրիկ և գեղեցիկ շինութիւն է, որոյ կառուցման համար աշխատել է և գլուխ բերել շինուածքը մեծ. պ. Ա. Թայիրեանցը ժողովրդականաց օժանդակութեամբ. յարգ աշխատաւորաց և նուիրատուաց:

Մենք այստեղ միտք չ'ունինք այդ մասին մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, թէ ով որքան աշխատանք և նուէր է գործ դրել եկեղեցու կառուցման համար, որովհետև այդ մասին մանրամասն տեղեկութիւնք չ'ունինք: Զանցառութեան տալ չէ կարելի այն, որ մեծ. պ. Ա. Թայիրեանցը եկեղեցու հիւսիս-արևմտեան կողմում կառուցել է շարք սենեակներ, որոնք մասամբ դէպի փողոցն են նայում, մասամբ դէպի բակը, (չը գիտենք իւր ծախքով, թէ ժողովրդոց նուիրատուութեամբ) և եկեղեցին կոնսիստորիային յանձնելիս յայտաբարութեամբ յայտնած է, որ այդ շինութիւնք յօգուտ եկեղեցու է շինած և իւրաքանչիւր մասի նշանակութիւնը որոշած: Այսպէս կոջորի եկեղեցին բացի ժողովրդոց տուրքից, ապահոված է և պ. Թայիրեանցի նորա համար կանգնած կալուածքներով:

Կոջորի եկեղեցու մեծ. երեսփոխանն ու հաշուատեսները կարող են ուրեմն միշտ եկեղեցին ներկայիս պէսպատշաճ վիճակի մէջ պահել և տարէց տարի կայացած գումարից գլանձողուլս պատրաստել եկեղեցու անակնկալ պէտքերի համար, որովհետև կարկատանք կամ հարկաւոր գէպքում եկեղեցին ընդարձակելը և այլն: Ներկայումս եկեղեցու թէ՛ ներքինն և արտաքինը փայլում ձևունի: Բակը մաքուր և ծառերով ու նստարաններով զարդարած է:

Մենք պ. երեսփոխանին և հաշուատեսներին մի համեստ խորհուրդ կը տայինք: Եկեղեցու արևելեան կողմում, բակից դուրս ձգվում է մի նեղ և բաւական երկար տարածութիւն, որ կազմել է հին ձանապարհի տեղը փոխվելից, ուրեմն և նա պէտք է իսկապէս կոջորի հասարակութեան սեպհականութիւն համարել, որ չէր վնասել այն հայ եկեղեցուն ընծայել, եթէ երեսփոխանն ու հաշուատեսք այդ մասին խնդրէին կոջորի գումայից: Այս խնդրութիւնը կատարվելից յետ կարելի էր այդտեղում ծառուղի շինել նստարաններով, որ թէ լաւ ձանապարհ կը լինէր դէպի եկեղեցին և թէ զբօսանաց տեղի, բայց սրանից այդպէսով եկեղեցին ապահով կը լինէր, որ ժամանակով նորա մօտ չեն կանգնիլ խանութներ և տներ, որոնք կարող են խափանել եկեղեցու փայլուն դիրքն ու տեսքը: Կը յուսանք, որ մեծ. պ. երեսփոխն ու հաշուատեսք ուշադրութիւն կը դարձնեն այս մասի վերայ, ինչպէս և եկեղեցւոյ կալուածքները կարգին և անխախտ պահպանելու, ինչպէս մինչև ցայժմ արել է նորա հիմնադիր մեծ. պ. Թայիրեանցը:

Եկաւոր.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.

Երկաթեայ կանցլէրը—Բիսմարկը իւր ամառնային բնակարանում նստած՝ մի բոպէ հանգիստ չ'ունի և արտաքին գործոց նախարարին էլ չէ տալիս: Այդ երկու պետական անձանց մէջ գիշեր և ցերեկ բանում են հեռագրիներ և նամակներ, բոլորն էլ Լօնդոնի ժողովի վերաբերութեամբ:

—

Ֆրանսիայի և Չինաստանի մէջ ծագած վերջին մանաւոր տարաձայնութեանը վերջ արուեցաւ. Չինացիք յօգուտ Ֆրանսիային 5,200,000 տաէլէյ տուժեցին:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Պօլսից ստացուած մասնաւոր նամակից հաւաստիանում ենք, որ Տ. Օրմանեանը չէ ընդունել Սինօդի առաջարկութիւնը— ձեմարանի տեսչի պաշտօնի ընդունելութիւնը: Գեր. վարդապետը շատով դառնալու է իւր վիճակը, կարին:

* * *

Առաջիկայ ուսումնական տարումը միմիայն 70 աշակերտ կարող են ընդունուել Պետրովսկի երկրագործական ճեմարանը: Բէլալեան և այլ ուսումնարաններից այդտեղ մտնել ցանկացողները— ասում է «Նովոյէ Վրէմեա»— պէտք է մրցող հարցաքննութեան ենթարկուին, Ռուսաց լեզուից և մաթեմատիկայից:

* * *

Շոտլանդիայում մի նոր կամուրջ են շինել, որոյ նմանը դեռ ևս եղած չէ: կամուրջը 7 վէրստ երկայնութիւն ունի, իսկ ջրի անցքերինը— 250 սաժէն է: Կամրջի երկայնութեան կէսերքը, տեղ տեղ, կղզիներ և թումբեր կան:

* * *

Հարէջստանի թագաւորի հետ Անգլիոյ կապուած դաշինքի մէկ պարբերութիւնն էլ այն է, որ Հարէջստանը գերեվաճառութեանը վերջ պիտի տայ, և գերութիւնից ազատուածներին ամէն կերպով պաշտպանէ:

* * *

Մեզ հաղորդում են, որ երկաթուղի անձրևներից և կարկուտից Դալկայի, գրեթէ, բոլոր ցանքսը փչացել է:

* * *

«Times»-ի առաջ բերած թուանշաններից երևում է, որ 1846 թուականից առաջ, երբ դեռ Հնդկաստանում երկաթուղի չը կար՝ Անգլիայի առևտրական արտաքին նկամուտը այդ երկրից՝ հասնում էր ի տարին 25 միլլիոն ֆունտ ստերլինգի: Այժմ այդ եկամուտը հասել է մինչև 147,837,920 ֆունտ ստերլինգի, որ ռուսաց փողով անում է 1,476,379,200 ռուբլի: Երկաթուղիները Անգլիան այնպէս է շինում, որ նրանք, մի և նոյն ժամանակ, միապէս նպաստում են Հնդկաստանի թէ առևտրական և թէ ռազմագիտական շահերին: Այժմ՝ Անգլիան Հնդկաստանի առևտուրը աւելի ընդարձակելու համար՝ երկաթուղու գծեր է շինում Հիմալայեան լեռների կրճերի միջոցաւ ևս:

* * *

Խօլերան խոսկից մի քանի քաղաքներում ևս երևան եկաւ, թէպէտ և թոյլ կերպով:

* * *

Արդէն բարձրագոյն հաստատութիւն գտած նոր օրէնսդրութեամբ՝ Թիֆլիսի թանգարանի ու հասարակաց ընթերցարանի տարեկան ծախքը 8400 ռուբլուց բարձրացրած է 12955 ռուբլի:

* * *

Մի հոգևորականի խնդրին և եթ պաշտօնանկ արին այն պատճառաւ, որ հիւանդ ձևանալով, չը կամեցաւ Ցուլոնի հիւանդանոցի հիւանդներին այցելել կրօնական պաշտամունքներ կատարելու:

* * *

Օրերումս մեռաւ այն կարնեցի հայ

քամներին՝ «վտանգաւոր և չարաչար հերետիկոսապետ» անուանել:

Իւր իսկ դաւանների այդ վարմունքից հայ ժողովուրդը առաջին նուագներում յուզվում և խռովում էր, բայց Հաւովմի արքանեակները թէ քանդելու՝ և թէ շինելու, թէ վիրաւորելու և՛ թէ սա ևրեսս դարման գնելու եղանակները լաւ գիտեին: Նրանք միշտ սիստեմատիկաբար են գործում և մարդասպանութեան ասպիճանների բոլոր դաւիղայրներն ու ելևէջները իրանց տասը մատներին նման ճանաչում են: Առանց խելքու բողոքական մարդորսների նոյնպէս մեծ արժանաւորութիւնը այդ արհեստին մէջ, համարձակ կարելի է ասել, որ բողոքականներին տակաւին շատ հայ ու պանիր է պէտք հինաւուրց Հաւովմի արքանեակներին հետ մրցելու համար:

—

Իւլովի դպրանոցի աշակերտներիցը նրանից, որոնք որ շատ լուսաւորեալ ու ազատամիտ էին դարձել, ճիզուիտները խեղճն Հաւովմ էին ուղարկում (եր. 232), որպէս զի այնտեղ՝ Ծաւալուցում—մարդկային ազգի խղճի և կամքի ազատութեան այդ կատարեալ խեղդարանում—կատարելագործուին:

Հաւովմից վերադառնալից յետոյ՝ հայ ազատամիտ մանթերը քահանայ էին ձեռնադրվում, որպէս զի իրանց հետ ազատակից և հաղորդակից չինեն և իրանց հարցն և եղբարցը:

Այդ տեսակ քահանաներին ճարպիկ և քրիստոնէութիւնը յանարգ վաճառականութիւն համեցող հարստացած Հաւովմը՝ տարեկան և ամսական թոշակներ էր նշանակել (եր. 127—128): Գալով Իւլովի դպրանոցի աշակերտներին, դըրանցից հազիւ հազ, ամենամեծ կարիքի ժամանակ միմիայն, կարելի էր քահանայացնել: Իսկ ինչ վերաբերում է Իւլովի դպրանոցից դուրս ուսում առած տէրտէրացուներին, դրանց ձեռնադրութիւնը բացէ ի բաց մերժում էր Հաւովմը (եր. 173), մանաւանդ վերջին ժամանակներում, երբ արդէն երկու իսկ ասքով հայ եկեղեցւոյ մէջն էր մտել: Աւելորդ է յիշելը, որ այդ կարգի տէրտէրացուների ձեռքին եղող ուսման վըկայագիրները և ժողովրդեան համախոսական-ընտրողական թղթերը՝ Հաւովմի կողմից միանգամայն արհամարվում և ոտնակոխ էին լինում (եր. 173): Աւելորդ է նմանապէս յիշելը, որ մինչև այդ ժամանակ Հաւովմի արքանեակները, ի շնորհս լուսաւորեալ և ազատամիտ հայ մանթ ու մանթիկների, յաջողել էին հայ եկեղեցական գրքերը աղճատել, խեղաթիւրել, կամ ինչպէս իրանք էին ասում «ուղղագրել», այդ գրքերի միջից երևակայեալ «մոլութիւնքն ու մոլորապաշտութիւնքը» դուրս ձգել (եր. 5—5 և 83), և դրան փոխարէն, դարձեալ իրանց երևակայած, «ուղղագրութիւնքը» այնտեղ ներմուծել (եր. 40 և 64—67): Հաւովմայ պապի անունը էջմիածնայ կաթուղիկոսի անուան յիշատակութիւնից պատարագի ժամանակ, նախ գերադասել և ապա իսպառ դուրս ձգել (եր. 225): Մինչև անգամ կրօնական նոր և յատուկ գրքեր շարադրել, որոց մէջ, ինչպէս ճիզուիտները իրանք էլ են վկայում, «հնարեցին նորատի իմն լեզու հայկական, ըստ նաբար կցկցելով ի նա ըստ օրինակի լատին լեզուի ընդդէմ յատկութեան լեզուին և խոնարհմունս և ասացուածս բաղդատութեանց և այլ բազում ինչ, հակառակ պարզութեան լեզուին, որով փայլի հայերէնն» (եր. 226).

Եւ որպէս զի բացի այդ «ուղղագրեալ», այսինքն աղճատեալ, գրքերից, հայ ժողովրդի ձեռքը կրօնական ուրիշ գրքեր չանցնեն՝ Հաւովմի արքանեակները, քաղաքական իշխանութեանց ձեռքով, բացէ ի բաց արգելեցին, Ոսկան վարդապետին Ամստերդամից ուղարկած նորատիպ գրքերի մուտքն ու ընթերցումը, թէ Լեհաստանում և թէ Խալիֆայում: Բայց յայտնանէ ճիզուիտները ամեն ճիգ ու ջանք թափեցին Ոսկանի ապարանին, որ փոքր ինչ յետոյ Մարսիլիա էր փոխադրուած, միանգամայն փակել (եր. 232),

Եւ այս ու այսպիսի պատճառներով առհա, ի շնորհս Հաւովմի բռնութեան ու քանսարկութեան, ի շնորհս լեհ թագաւորաց երկդիմի քաղաքականութեան, փիլիպպոս կաթուղիկոսի անհեռատեսութեան, Նիկօլի և իւր արքանեակների փառասիրութեան և կրքոտութեան, վերջապէս, նա և, ի շնորհս հայ իրրև թէ լուսաւորամիտ և ազատամիտ հայ երիտասարդութեան, Լեհաստանի 40,000 խեղճ հայերն հայութեան համար միանգամայն կորան ու աներևացան:

— Ո՞նց չը յիշես այստեղ Առաքինգհաուզէնի յաւիտեան ճշմարիտ այն խօսքերն, որ այդ 85 ամեայ ծերունին ուղղում էր իւր եղբօր որդի Բուդէնցին [2],

—

Ես վերջացրի: Այս է ահա, սիրելի ընթերցող, «Բանի Միութեան» հակիրճ բովանդակութիւնը, նորա գէթ "գլխաւոր կէտերը:

Առատ եմ, ո՞րքան, և քանի քանի տեսակ, մտքեր ու խորհրդածութիւններ է զարթեցնում մեր մէջ պ. Եղեանի հրատարակութիւնը, որոնք, կամայ ակամայ, պէտք է զանցառութեան տալ: Բայց զանես մի բան:

Մեր ներկայ գրականութիւնը, չը նայած իւր համեմատական յառաջադիմութեանը և հարստութեանը, իսկապէս շատ յետադէմ և աղքատ է մանաւանդ մի կէտում, այն է մեր նախնեաց կեանքը, նրանց գլխովն անցկացած չարն ու բարին, հետազօտելումն ու ուսումնասիրելումը:

Պ. Եղեանի հրատարակութիւնը, ուստիև, այդ պահանջներից մինը կատարելապէս լցուցանում է:

Յատուկ խորհուրդ ենք տալիս մեր բոլոր կարգի և աստիճանի հոգևորականներին (և ամեն մի կարդացող հային) անշուշտ ձեռք բերել պ. Եղեանի հրատարակութիւնը և ուշի ուշով, խելամտութեամբ վերծանել և խորհրդածել—կարդացէք և «պատմեցէք հարք որդւոց ձերոց և նոքա որդւոց իւրեանց և որդիք նոցա յայլազգ»: Կարդացէք և պատմեցէք ու բացատրեցէք սոյն այս «զեղերգութիւն ողբալի, յորում բռնութիւնք, և կաշառք, և խաբէութիւն, և խարդախութիւն, և բանսարկութիւն ասսուածահաճոյ համարեալ են միջոցք. յորում ի ձեռն քսութեանց երկպառակին ի միմեանց հովիւն և հօտ նորա, յորում հովիւն անառակ և ցոփ և անխիղճ, կաշառապետն և ախտադրուժ նենգէ, հալածէ և ընկճէ, կանգնէ յաղթանակ ի վերայ ժողովրդեանն բարեպաշտի, եկեղեցւոյն Քրիստոսի: Եւ որ գործակիցք լինին նմա, և զի՞ առնեն գործակիցք, սադրիչք և գրգիչք ի գործն չարաչար՝ են արք, որք զանձինս աշակերտս համարին Քրիստոսի, զորոյ զբանն

[2] Բաց և կարդա Շիլլէրի «Վիլհէլմ Տէլլ» 54 երեսի 21—28 ոտանաւոր տողերը:

երիտասարդը, որ ամսոյս 16-ին կըրծանիսի ուխտի օրը, Շեյխան փողոցում մի պարսկից վիրաւորուել էր։

* * *

Հանգուցեալ լեյթ-մէրկ Լիբաուի կըտակած փողի տոկոսով այս տարի, աչնանը, Թիֆլիսից մի բժիշկ է գնալու արտասահման գիտութեան մէջ կատարելագործուելու համար։

* * *

Բաթումից եկող և գործոյն ի մօտոյ ծանօթ մարդիկ պատմում են, որ դատարանի վճռով քաղաքի հողերից շատերը պէտք է վերադարձնուէին իրանց նախկին տէրերին։ Տեղերի վրայ արդէն մեծ և փոքր շինութիւնք կան։ Պատւազմից յետոյ քաղաքը, առանց պատշաճաւոր ստուգման, այդ տեղերը վաճառեց, իսկ այժմ ինչ անելը չէ իմանում։ Մի մեծ ցաւն էլ այն է, որ հողատէրերը անպատճառ իրանց հողն են ուզում, այլ ոչ թէ որ և է վարձատրութիւն։

* * *

ԲԱԳՈՒԻՑ գրում են.— Բագուից հաղորդած լուրը «Մշակի» 64 համարում «Մարդասիրական ընկերութեան» դպրոցի վարժուհու վերաբերմամբ բոլորովին անհիմն է և մի զրպարտութիւն է։ Իւրաքանչիւր ընթերցասէր բագուցի կարդալով յիշեալ լուրը, կարծես իսկապէս իրան վիրաւորուած է համարում, որովհետև մեր յարգելի ուսուցչուհին անհամօտ հինգ տարուայ ընթացքում ցոյց է տուել մեր հասարակութեանը իւր համեստ բնաւորութիւնը և աշխատասիրութիւնը։ Ուրեմն ինչ է նշանակում վեր կենալ և մի այդպիսի անհիմն լուր տալ լրագրին։

* * *

Ազգային լուսաւորութեան նախարարը ուսումնական շրջանների հոգաբարձուներին մի շրջաբերական է ուղարկել որոյ մէջ յայտ է տածում, որ ուսումնարանների ներկայացուցիչները առանձին իմն ուշադրութիւն կը դարձնեն եկեղեցական—ծխական դպրոցների վրայ։ Պ. Նախարարը յիշեցնում է հոգաբարձուներին, որ դպրոցը եկեղեցւոյ դաշնակիցն է *), այդ պատճառաւ ամեն որ, ով կոչուած է լուսաւորութեան վսեմ գործոյն ծառայելու՝ դպրոցի առաջին բարեսպակամը և սերտ բարեկամը պիտի լինի։ Պէտք է միշտ և հանապազ աչքի առաջ ունենալ, որ ցարդ եղած և այսուհետև լինելիք եկեղեցական—ծխական դպրոցները ձըգտելու են նոր սերունդը կրթելու հաւատոյ անդրդուելի հիմանց՝ ևս և հայրենիքին ու գահին հաւատարմութեամբ ծառայելու վրայ»։ Թագաւոր կայսրը, որին ռուսաց Ս. Սինօդի օբեր-պրօկուրօրը ներկայացրել էր եկեղեցական— ծխական դպրոցների գործը, բարեհաճեց այսպէս մակագրել. «Ցոյս ունիմ, որ ծխատէր հոգևորականութիւնը այս բարձր գործումը իրան վայելուչ և արժանաւոր դիրքը կը բռնէ»։

* * *

ՇԱՄԱԽՈՒՑ հաղորդում է մեր թըղթակիցը.— Երկար ժամանակվայ քանի մի պատճառներից և հանգամանքներից ստիպված, կիսատ մնացեալ օրիորդաց ուսումնարանի շինութիւնը արդէն քանի միջոց է սկսվել է, որը ամբողջ հասարակութեանը ուրախութիւն է պատճառել, ու մեծ յոյս ունինք, որ այս տարի գեղեցիկ շինութեան գլուխը ծածկվի։ Ջենք կարող հրապարակապէս չը յայտնել մեր ամենախորին շնորհակալութիւնը Շամախւոյ առաջնորդ Թադէոս եպիսկոպոսին, որը սիրով աշխատելով միացրեց գործոյ անձանց ոյժերը ու սկսել տվեց շինութիւնը։ Այժմ Շամախւոյ հասարակութիւնը, ի հարկէ քանի մի բացառութեամբ, հասկացել է, որ եսամոլ ազգների փառասիրութեանը և եսականութեանը զոհվելը աւելորդ է եղած, որովհետև այժմեան դարում գործել է հարկաւոր, այլ ոչ փքած ման գալ ու պահանջել, որ ուրիշները իրանց գըլուխ տան։ Ս. Սինօդից արդէն վաղուց է լուծումն ստացուած եկեղեցւոյ շինութեան, ժողովուրդը անհամբեր սրտով կամենում է տեսնել այդ եկեղեցւոյ վերականգնումը իբրև հնութիւն։ Ցեմենք պ. Լ...եանք, ըստ խոստման, իրանք կը կանգնեն այդ տաճարը։

* * *

Նոյնը գրում է.— քանի տարի է, Շամախւոյ քաղաքական այգիում ամառվայ զուարճութեան համար փայտեայ հովանոց կար, որը մայր եկեղեցւոյ հնաւ էր, և ոչինչ արդիւնք չէր պատճառում. իսկ այս տարի տեղափոխեցին այդ բուտնդրան և բուֆէտը այգւոյ այն ծայրը, որը հազիւ հինգ սաժէնի հեռաւորութիւն ունէ եկեղեցուց. ցաւօք սրտի պիտի ասած, որ այդ, ոչ թէ գիտամբ, երկու հայ աւագների և դրանց խելքի մի Թուրքի ևս խորհրդով էլաւ։ Ցեղական առաջնորդի իրաւացի պահանջը և խնդիրը այդպիսի անյարմար, անվայել և ընդդէմ օրինաց կարգադրութեան համար, ձայն բարբառոյ յանապատի էլաւ։ Օրինաց համաձայն ամեն տեսակի զուարճութեան համար բնակութիւններ, եկեղեցուց պիտի հեռի լինին քառասուն սաժէնաչափ, իսկ ներկայ դիպուածում զանցառութեան է տված. արդեօք ինչու համար. մենք ևս չը գիտենք։ Հրաւիրում ենք մեր արդարադատ զաւառապետ պ. Լեբեդովի ուշադրութիւնը, որ եթէ հայոց եկեղեցին իբրև լեզու չ'ունեցող, չէ կարողանում իւր իրաւացի բողոքը բարձրացնել և հասցնել ի լուր կառավարչին, գոնէ լսէ և յարգէ հայ կանանց բողոքը, որոնք իրանց ամօթխածութիւնից և պատկառանքից ստիպված միշտ եկեղեցի գնալ չեն կարողանում, անցուդարձողների և կլուբի անդամների պատճառաւ, որոնք կանգնած են լինում եկեղեցւոյ հանդէպ պատի վերայ։

Այդպիսի, գուցէ առաւել ևս սխալմունքներ միշտ և ամենայն քաղաքներում անփորձները և անկիրթները Թոյլ կը տան իրանց կատարել, բայց կառավարիչները պիտի զսպեն այդպիսեաց և արգելեն, որ ամեն մէկը իւր խելքի համեմատ չը չափէ ու չը կտրէ,

* * *

Եգիպտոսի դրամական խնդրոյ առթիւ Լոնդոնում բացուած ժողովը անորոշ ժամանակաւ յետաձգուեցաւ։ Պատճառը Ֆրանսիոյ առաջարկներն էին գլխաւորապէս, որոնք Անգլիան չէր կարող յարգել և ժողովի խորհրդածութեանց նիւթ չինել։ Այդ հանգամանքից անշուշտ Անգլիան օգուտ կը քաղէ, և, թերևս, մինակ և իւր ուզածին պէս անէ այն, ինչ որ ժողովի ձեռքով ուզում էր անել։

* * *

Օրերումս Լոնդոնի համբերի ուսումնարանումը թատրոն ներկայացրին։ Դերասանները 20 հոգի էին և բոլորն էլ համր։ Յուշարարը—նոյնպէս։ Հանդիսականների մեծագոյն մասը — նոյնպէս համր։ Ամեն ինչ և ամեն բան, ուրեմն, խորին լռութեամբ, և միմիայն շարժմունքներով ու միմիքայով է կատարվում։ Այդ պատճառով ներկայացումը սովորական ներկայացումներից աւելի ժամանակ խլեց.

* * *

Բագուայ նաֆթի մնացորդներից լուսաւորութեան մի նոր տեսակ նիւթ են պատրաստում, որ կոչվում է պիրօնաֆթ։ Դրա լաւ յատկութիւններից մինն էլ այն է, որ հէնց որ վրան ջուր ածես, իսկոյն կը հանգչի, մինչդեռ, յայտնի է, որ նաֆթը ջրից կը բորբոքուի։

* * *

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Ս. Պալասանեանի «Քերականութիւն մայրենի լեզուի երկրորդ մասը—Ստուգաբանութիւն», երկրորդ տիպ։ Գինը 40 կոպ.։

* * *

Ներքին նախարարութեան բժշկական խորհուրդը խօլերայի առաջն առնելու նախազգուշութեանց մի հրահանգ է հրատարակել։ «Մեղուի» այս համարիցն սկսեալ տալիս ենք մեր ընթերցողներին այդ գեղեցիկ հրահանգի թարգմանութիւնը։

* * *

Գերմանիայում սկսել են առանձին ուշադրութիւն դարձնել գիմնազիայի աշակերտաց առողջութեան վրայ, որոյ խանգարման պատճառներից մէկն էլ գերմանացիք համարում են դասաւանդութեան առարկայական եղանակը, այսինքն երբ մի դասատան մէջ առարկաները աւանդվում է ոչ թէ մի ուսուցչի ձեռքով (դասական եղանակ) այլ մի քանի ուսուցիչների։ Այդ ուսուցիչները, առանց ճիշդ գաղափար ունենալու աշակերտաց ընդհանուր զարգացմանը և առողջութեանը՝ սկսում են ամեն մէկը իւր առարկային զօռ տալ։ Եւ ահա դրանից սկսվում են աշակերտի վըրայ առանձին առանձին ճնշումներ, ուրից և նրա առողջութեան խանգարումն։

* * *

Բագուայ նաֆթը Գերմանիայ կրելու համար Բերլինում մի ռուս-գերմանական ընկերութիւն է կազմուել։ Ընկերութիւնը նոր ձևի շոգեկառքեր է շինել, որոյ ամեն մէկի մէջ 12,000 լիդր նաֆթ է մտնում։

* * *

Եթէ մեռածների համար ուրախանում են քահանաները, մեռնել պատրաստողների համար ոչ նուազ ուրախանում են այժմ հարաւային Ֆրանսիայի նօտարները։ Խօլերայի երկիւղից կտակաւանդների թիւն ու տեսակը Ֆրանսիայում այնքան շատացել է, որ նօտարները փող ժողելուց աչք չեն բացանում։

* * *

Նիւ—Եօրկի Վիլիամ Կինգ եպիսկոպոսը իւր բժշկի հետ այսպիսի սակարկութիւն արաւ։ Իւր կեանքի ամեն մի մնացորդ տարվայ համար նորին սրբազնութիւնը 1000 դօլլար պիտի վճարէր բժշկին։ Այդ գումարը ամեն մի տարուց յետոյ կրկնապատկուելու էր. բժիշկն էլ, ի հարկէ, պարտու պատշաճ կերպով պիտի խնամէր սրբազանի կեանքը։ Այսպիսով եպիսկոպոսին խնամող բժիշկը երկրորդ տարումը ստանալու էր 2000 դօլլար, երրորդումը—4000 դ., չորրորդումը—8000 դ., հինգերորդումը—16000 դ., վեցերրորդումը—32,000 դ., եօթներրորդումը — 64,000 դ., ութերրորդումը—128,000 դ., տասներրորդումը—156,000 դ., տասներրորդումը—512,000 դ., և այլն։ Սրբազանը սակարկութեան մետասաներրորդ տարին մեռաւ և, ուրեմն, նրա բժիշկը ստացաւ 750,000 դօլլար, որ մեր փողով անում է աւելի քան 1,000,000 ռուբլի։ Դուրս է գալիս, ուրեմն, որ ամերիկացի մի եպիսկոպոսը մինակ իւր բժշկին այդ քան վճարելու փող ունի, մինչդեռ ընդհանուր հայոց ծայրագոյն Պատրիարք կաթուղիկոսը, ազգի Մայր-Աթոռի ողջ միաբանութիւնով հանդերձ, հազիւ հազ կարողանում է տարէնը 30—35 հազար ռուբլի մըսխել։

* * *

Ցառաջիկայ 1885 ամի ապրիլի 21-ին կը լրանայ ճիշդ 100 տարի այն օրից, երբ Մեծն կատարինէ ռուսաց կայսրուհին իւր հպատակ քաղաքացիներին այս ու այն արտօնութիւններ շնորհեց։ Կամենալով այդ օրը պարտուպատշաճ կերպով տօնել՝ Մոսկվայի արհեստաւորների դասը մտադիր է արհեստագիտական աշխարհահանդէս կատարել։ Ըստ որի դիմում է ողջ Ռուսիայի ամենատեսակ արհեստաւոր դասակարգերին և նրանց մասնակցութիւնը խնդրում։ Թիֆլիզի արհեստաւորնել.ի գլուխը պ. Նաւումենքօ այդ առթիւ մի շրջաբերական է ուղղել Թիֆլիզի արհեստաւոր դասակարգին։

Անտարակոյս մեր երկրի արհեստաւորները զանց չեն առնել իւրեանց ձեռագործերով ժամանակին երևալ Մոսկվայի աշխարհահանդիսումը, միայն մի բան կայ, որոյ վրայ հրաւիրում ենք պ. Նաւումինկօյի, կամ ում որ անկ է ուշադրութիւնը։

Անցեալ աշխարհահանդէսների ժամանակ արհեստաւորների ձեռագործները տեղ էր հասցնում Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութիւնը, բայց ձեռագործաց կրկին իրանց տէրերին վերադարձնելը, կամ գնուածների արժէքը նրանց հասուցանելը շատ դանդաղ կերպով էր կատարվում։ Մեզ գոնեայ քաջ յայտնի է, որ գաւառացի շատ արհեստագէտներ թէ անձամբ և թէ գրաւորապէս, տարիներով թափառում էին Գիւղատնտեսական ընկերութեան դըռներում, ինչ է թէ կամ իրանց ապրանքը յետ ստանան կամ նրանց փողը։

* * *

Իւսկիւտարի Պըլար Պաշըի գերեզմանատան հիմաւորց խնդրոյն կարգադրութեան համար, Հայ՝ Ցոյն ու Հրէայ անդամներէ կազմեալ յանձնաժողովն կը շարունակէ իւր նիստերն, նախագահութեամբ գեր. Տ. Մատթէոս եպիսկոպոսի Իզմիրլեան. Այժմ, ըստ համահաճ որոշման յանձնաժողովոյն, գերեզմանատան մէջ Ցունաց ու Հրէից թաղերն կորուշուին, և սահմանները պիտի նշանակուին քարեր տնկուելով։ Դարձեալ, համահաճ հաւանութեամբ յանձնաժողովոյն, երեք ազգերն ուրոյն ուրոյն, մէկ-մէկ մասնախումբ պիտի կազմեն՝ որպէս զի հանգանակութիւն ընեն, գերեզմանատան պէտք եղած պատերը շինելու համար։

* * *

«Մեղուի» № 56 «Թ ի ֆ լ ի ս ի ն տ ա ր ա փ ո խ ի կ հ ի ւ ա ն դ ո ւ թ ի ւ ն ս պ ա ռ ն ա ց ո ղ մ ի հ ա ն գ ա մ ա ն ք» վերնագրով մեր յօդուածում երկու սըխալ են մտել, որով նախադասութեանց միտքը բոլորովին փոխվել են։ Լրագրի երկրորդ երեսին և երկրորդ սիւնակի փակագծերի մէջ տպուած է (Սաղի մօտ ?), իսկ պէտք է լինի (Ս ա ղ ի մ օ ր ե ը)։ Դարձեալ լրագրի երկրորդ երեսում, երրորդ սիւնակում՝ վարից դէպ'ի վեր՝ երրորդ տողում տպուած է «քաղաքի բնակիչների համար մաքուր և վ ը ն ա ս (?) ջուր մատակարարելու հարցն է»։

---

*) Հայերս դպրոցին եկեղեցւոյ զաւիթ ենք անուանում։

Խմբ.

սուրբ կարգեալ են ի վարդապետել, արք, որք ոչ խղճեն և գործեն զանօրէնութիւն և զննդութիւն «ի մեծագոյն փառս Աստուծոյ», արք արդարև ամբարիշտք, որոց ըստ գործոյն ամբարշտութեան ամբարիշտ և գործքն եղեն» [5]։

ՀԱՑԿՈՒՆԻ.

Ց. Գ.. Մեր այս քաղուածքը վաղուց վերջացած էր, երբ «Արձագանքի» 28 №-ում կարդացինք, որ Պարսկաստանի կաթօլիկների համար նոր հովուապետ նշանակուած է Ցակոբ Թովմասեան արքեպիսկոպոսն Աղրիանուպօլսոյ, «որ պատկանում է ս. Ղազարու կրօնական կարգին»։

Հռովմայ պապին գրած հէնց առաջին նամակումը Թովմասեան եպիսկոպոսը յոյս է տածում, «որ կաթօլիկութիւնը պիտի շարունակէ այս երկրում իւր աշխարհակալութիւնը և վերջապէս պիտի բանայ այն Թշուառների կոյր աչքերը, որոնք կուրացած են իրանց տգիտութեամբ և. կրթութեան բացակայութեամբ»։ (Գծած խօսքերը Թովմասեանի կողմից դէպի հայ լուսաւորչականներին են ուղղուած)։

— Մի կողմ թողնելով այն հարցը՝ թէ Հռովմի Ծառայոցի մի աշակերտի բերնումը որքան սաղ է գալիս կրթութիւն սրբազան բառը, պէտք է լաւ գիտենալ, որ Հռովմայ այսօրվայ Թովմասեանները նոյն սոսր դերը խաղալու յատկացնուում են Պարսկահայերի մէջ, ինչ դեր որ մեզանից 200 տարի առաջ խաղացին Գալամիրուները, Ալոյիսոները և Բիդուճերը՝ լեհահայերի մէջ։ Բայց Թովմասեանները աւելի վտանգաւոր են առաւելապէս այն պատճառաւ, որ, դժբաղդաբար, հայ են և իրանց վրայ ս. Ղազարու միաբանակցութեան անունն են կրում. իսկ այդ միաբանութիւնը հայ ռամկի աչքումը բաւականին յարգելի է և անուանի։ Կարծում ենք, որ մեր հոգ. բարձրագոյն իշխանութեան վրայ մի սրբազան պարտականութիւն կայ, որքան էլ որ կարող է և ձեռնհաս, Թովմասեան ճիզուիտի ցանցերից զգոյշ և հեռի պահել մեր պարսկահպատակ եղբայրներին։ Պարտք կայ նմանապէս և հայ լրագրութեան Պարսկաստանի թըղթակիցների վրայ ամենայն աչալրջութեամբ հասուցանել, շարունակ, ի լուր լրագրութեան և ժողովրդեան այդ վըտանգաւոր ճիզուիտի ամեն մի գործն ու արարքը Պարսկահայերի մէջ։

Պէտք է գիտենալ, որ Ծառայոցի սանները այլ և այլ հրահանգներով են գալիս Հռովմից, նայելով թէ ո՛ր երկրում և ո՛ւմ մօտ են գործելու։ Ըստ որի վատ չէր լինի՝ եթէ հայ լրագրութեան թըղթակիցները ծանօթանային այս հրահանգներից գէթ գլխաւորների հետ, որպէս զի Թովմասեանների գործունէութեանց և գործառնութեանց երդն ու կերպը լաւ և շուտ ըմբռնէին։ Ծառայոցի յիշեալ հրահանգները քաղուածաբար «Մեզումն թարգմանեց և հրատարակեց, չեմ յիշում ո՛ր տարումը, այն լատիներէն-ֆրանսերէն գրքոյկից, որ կոչվում է «Instruction secretes des Jesuites» (փարիզ 1764), այն է «Ճիզուիտներին տըրուած գաղտնի հրահանգ»։

— Աստուած իմ, հետզհետէ որքան ընկնում, ցածանում և ստորանում են «Վահան Հաւատոյ» հեղինակի — Ջամչեանի—, Աւգերեանի, Ինճիճեանի և այլոց աշակերտների աշակերտները։

Նոյն.

---

[5]) Ցառաջաբան եր. ԽԱ.

իսկ պէտք է լինի. «քաղաքի բնակիչների համար մաքուր և անվնաս և այլն»։

* * *

Փարիզի ազգային ժողովումը հարց է զարթեցրած, և նրա ընդունելութիւնը շատ հաւանական է, որպէս զի իւրաքանչիւր տարի մայիսի 8-ին Ֆրանսիայում, ի պատիւ Յովհաննա Տ'արքին, իբրև հայրենեաց ազատչի, մի նոր տօն ազգային սահմանուի։ Այս միտքը զարթեցնողն է ժօզէ Ֆավր, յայտնի ազատամիտը։ Վերջերումս սա մի գիրք հրատարակեց հետեւեալ վերնագրով «Յովհաննա Տ'արք, ազատիչ Ֆրանսիոյ»։ Ֆավրը Օրլէանի կոյսին դուրս է բերում հայրենասիրութեան և խղճի ազատութեան տիպար։ Շնորհիւ իւր վսեմ երևակայութեանը—ասում է Ֆավրը,—Յովհաննա Տ'արքը, երկնքի ձայն համարեց այն, ինչ որ նրա հերոսային սրտի ազնիւ ձայնն էր։ Այդ պատճառով եթէ Օրլէանի կոյսը սուրբ է, այն ժամանակ նա ոչ թէ կաթօլիկ եկեղեցւոյ սուրբն է, այլ ֆրանսիական ազգի։ Ֆավրի այս նոր, ժամանակակից միտքը Օրլէանի կոյսի մասին և նրան բացառապէս հայրենասիրութեան տիպար ընդունելը Ֆրանսիայում մեծ դղրդիւն հանեց, այնպէս որ շատ յայտնի նոր հեղինակներ, որոնք անվայել կերպով էին վերաբերուել դէպի Օրլէանի կոյսի յիշատակը, շտապեցին իրանց խօսքերը յետս կոչել։

* * *

Մեծ-Ղարաքլիսից պ. Վ. Ենուսը գրում է, թէ տեղական հարուստ և աղքատ բնակիչների մէջ հողի մասին անդադար վէճեր և տարաձայնութիւնք են ծագում։ Ցանկալի էր, որ այս կամ այն կերպով, այդ վէճերին վերջ տրուէր գիւղի հողը գիւղացիներին հաւասարութեամբ և արդարութեամբ մասնատելով։

* * *

Հեռագրատան տանց ծառայողներին իրանց արհեստի մէջ վարժեցնելու և հմտացնելու համար հեռագրատան ձեմարան է հիմնուելու Ռուսաստանում։

* * *

Արքունական կալուածոց եկամուտը շատացնելու համար՝ պէտք է նոր գնահատութիւն լինի կալից և վերաքննուեն այն բոլոր հիմունքներն, որոցմով այս ու այն արքունի կալուածքը այս ու այն մասնաւոր անձանց կապալով կամ չահեցողութեան է տրուած։

* * *

Օդեսայի համալսարանի իրաւաբանական ընկերութիւնը գոցելու հրաման է եղած։ Պատճառը ուսուցչապետների փոխադարձ վէճերն ու տարաձայնութիւնքըն են։

* * *

Տէրութիւնը ցանկութիւն է յայտնում Ռիօնի հովտումը և Սև ծովի ափերումը ձեռնամուխ լինել չայի մշակմանը։

* * *

Քաղաքիս Հաւլաբար՝ մասնումը բաւական տարածուած է ծաղիկ հիւանդութիւնը։

* * *

Կովկասեան երկաթուղու օբլիգացիաներին, որոց անուանական գինը 125 ռ. է, Պետերբուրգում հազիւ $91^{1}/_{2}$ ռուբլի են տալիս, ասում է «Խուրիդիչեսկօէ Օբօզրենիէ»։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մի ամերիկացի միլլիօնատէր իւր գանձերը պահելու համար մի այնպիսի տեղ է պատրաստել, որտեղից, ինչպէս ասում են, սատանան անգամ չէ կարող դուրս տանել։ Ամերիկացու գանձը պահվում է մի այնպիսի շինութեան մէջ, որ ամբողջապէս մի անառիկ ժայռի մէջ է փորուած։ Տան ճակատի և յատակի հաստութիւնը վ'ց ֆուդ է։ Ողջ շինութեան մէջ փայտի մի կտոր անգամ չը կայ, այլ ամեն բան քար, երկաթ և մարմարիոն է։ Դրամարկղը 42 ֆուդ բարձրութիւն և 36 ֆուդ լայնութիւն ունի և ամբողջապէս պողպատից է շինած։ Չորս դուռ ունի, ամեն մէկը 8200 գրուանքայ ծանրութեամբ։ Կողպէքները կատարելագործուած։ Դրամարկղի չորջ ակուռից հաստ պատ է քաշած և ջրից, հրից ու գողից միանգամայն ապահով է։ Այդ ամենով չը բաւականանալով՝ ամերիկացի միլլիօնատէրը դեռ 100 հոգի զինեալ պահապաններ էլ է կանգնացրել իւր գանձարանի թէ դուրսը և թէ մէջը։ Պահապանների ամեն մի շարժումը ելեքտրական ժամացոյցների և թելերի միջնորդութեամբ ինքնիրան հաղորդվում է թէ կենդրոնական ոստիկանութեանը և թէ հեռագրական բոլոր կայարաններին։

* * *

Ի՞նչ է կինը.—Կինը պատկերահանին համար օրինակ մ'է. բժիշկին համար նիւթ մը, գիւղացիին համար տնապահ մը, Բարիզցիին համար օժիտ մը, ինագէտին համար էգ մը, Ալպանիացիին համար գրաստ մը, Հռովմայեցինն համար քաղաքացուհի մը, ուսանողի համար հրեշտակ մը, պարկեշտ մարդուն համար ընկեր մը։

(Արշալ. Արարատեան).

* * *

Օկսֆորդում մի հետաքրքիր փորձ արին, որից դուրս է գալիս, որ ողնաշար ունեցող կենդանիք անգամ բոյսերից ուտվում են։ Ջրային մի բոյս կայ, որ կոչվում է «Utricularia vulgaris»։ Այդ բոյսից դրել էին մի ամանի մէջ, ուր շատ փոքրիկ ձկներ կային։ Վեց ժամից յետոյ տեսան, որ ձկներից տասներկուսին բոյսը կերել էր։ Բոյսը ուտում է գլխի կողմից։ Մինչև անգամ նրա մաշկու տակից երևում էին ձկան սև աչքերը [1]։

[1]) Մսակեր բոյսերի մասին մի ընդարձակ յօդուած տպեց պ. Քիշմիշեանը «Վարժարանի» մէջ։ Խմբ.

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ.
Հրատարակիչ Հ. ԷՆՖԻԱՃԵԱՆՑ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՀԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
«Մ. Հ. Ռ. Գ. Ը.»
Լոյս տեսաւ Մօսկուայում՝
„ՋՈՒՐՍ ՏՈՒԿ"
Գրքոյկը մանուկների համար։ Գինն է Մօսկուայում 15 կ., ուրիշ քաղաքներ—17 կ. 10 օրինակից աւել գրողները ծանրապահի ծախս չեն վճարում։ Գրավաճառներին կը լինի սովորական զեղչում։ Կարելի է ստանալ հետեւեալ հասցէով.— Москва. лицей Лазаревскаго института, Мекертичъ Бархударянцъ.
4—6

Ներսիսեան դպրոցի եօթներորդ դասարանից աւարտած մի աշակերտ պատրաստում է աշակերտներ և աշակերտուհիք՝ Հայոց բոլոր ուսումնարանների առաջին և միջին դասատանց համար։ Հասցէն. Ներսիսեան ուսումնարան Յարութիւն Մարաղեան։

Արանով պարտք եմ համարում ՎԵՐՋԻՆ անգամ յայտնել այն պարոններին, որոնց մօտ գտնվում է իմ հրատարակած Պ. ՀԱՅԿՈՒՆՈՒ-ՐԱՖՖԻԻ ԿԱՅԾԵՐԸ վերնագրով գրքոյկի բաժանորդաթերթերը, բարեհաճէն շուտով հասցնել ինձ, որպէս զի կարողանամ գրեանքը անմիջապէս ուղարկել ըստ պատկանելոյն։ Իմ հասցէն.-Баку. Сеяду Амирянцу.

Մամուլի տակից դուրս եկաւ և Թիֆլիսի հայ գրավաճառների մօտ վաճառվում է,
ՇԻԼԼԵՐԻ
ԶԱՆԳԱԿԻ ԵՐԳԸ
Թարգմանութիւն Գէորգ Բարխուդարեանցի Գինն է 20 կոպ.

Ներսիսեան Հայոց Ազգային-Հոգեւոր Դպրանոցում առաջիկայ 1884—1885 ուսումնական տարում ընդունուող ՆՈՐԵԿ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ պարտաւոր են ներկայացնել դպրոցիս վարչութեան հետեւեալ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Ա) Ծննդեան և մկրտութեան, Բ) պատուաստման ծաղկի, Գ) Ուսման այն ուսումնարաններից, ուր աշակերտել են, Դ) Երաշխաւորական թղթոյ ծնողացն, կամ ազգականացն առ այն, թէ նոքա ունին միջոց պահպանելոյ իւրեանց աշակերտելի մանուկն, կերակրելով նորան, հոգալով ըստ ժամանակին նորա հանդերձեղէնք և ամենայն դասական պիտոյքը, խոստանալով նորան հիւանդութեան ժամանակ և դպրանոցիս ամենայն պահանջը՝ վերաբերութեամբ աշակերտին, անվրէպ կատարելոյ։ Այն մանուկները, որոնք գաւառներից են, երաշխաւորական թուղթը պիտի ունենան անշուշտ Թիֆլիսաբնակ ազգականից և կամ խնամակալից։ Առանց վերոյիշեալ վկայականների և երաշխաւորական թղթի ո՛չ ոք չէ կարող ընդունուել։

Մի հայ ընտանիք ցանկանում է առաջիկայ սեպտեմբերից ուսումնարանների ՄԱՆՈՒԿՆԻՐ կամ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐ պահել։ Ցանկացողներին հետ պարապում է հայ, ռուս և ֆրանսիացի լեզուներով. նոյնպէս և առարկաներով։ Պայմանները չափաւոր են։ Հարցնել «Մեղուի» խմբագրատանը։

Ներսիսեան Հայոց Ազգային-Հոգեւոր դպրանոցում առաջիկայ 1884/5 ուսումնական տարում նոր ընդունուող ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ պարապորդ տեղ կայ միայն հետեւեալ դասատանց մէջ.—

Պատրաստականում՝ միջին բաժանման	8
Վերին բաժանման	26
Հինգերորդում	6
Եւ եօթներորդում	8

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
„ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ"
Սեպտեմբերի վերջին լոյս կը տեսնի կենդրոնական գրավաճառանոցի հրատարակութեամբ մեր «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ» անունով դասատետրը հայոց դպրոցների համար. ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, հարստացրած և հիմնական փոփոխութիւնների ենթարկած։
Մ. ՏԷՐ-ՍԱՐԳՍԵԱՆՑ.
6—10

Շուտով մամուլի տակից դուրս կը գայ նոր
ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱԲԱՐ ԼԵԶՈՒԻ ՀԱՅՈՑ
միջնակարգ դպրոցների համար, աշխատութիւն Հ. ԴՈՒԿԱՍԵԱՆՑԻ, հրատարակութեամբ «Կենդրոնական գրավաճառանոցի»։ Կը ծախուի նոյն գրավաճառանոցում։

Նոյն տեղը ծախվում է մի և նոյն հեղինակի «ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ» հին դարն երկրորդ մաքուր տպագրութեամբ։ Գինն է 60 կոպ.։ Գումարով գնողների համար զեղչում կը լինի։
5—10

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ
ԷԼԻ ՄԻԿ ՋՈՀ
ԿՈՄԷԴԻԱ ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ
ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԳԱԲՐԻԷԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՑԻ
Գինն է 1 ռուբլի
Ծախվում է Թիֆլիզում Կենդրոնական և Կովկասեան գրավաճառանոցներում։

ՇՈՒՏՈՎ ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ ԿԸ ՄՏՆԻ
ԿՈՂՈՊՏՎԱԾ ԵԿԵՂԵՑԻ
վերնագրով մի հայերէն վէպ
ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵԱՆՔԻՑ
Հեղինակութիւն ԼՈՒՄԱՅԻ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ
և շուտով մամուլի տակ կը մտնեն իմ թարգմանած հետեւեալ
ՉՈՐՍ ԳՐՔՈՅԿՆԵՐԸ.
Ա) «ԿՆՈՋ ԿՈՉՈՒՄԸ և ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ», հեղ. Լուիզա Բիւխների։
Բ) «ՈՍԿԻ ԲԶԷԶ», (ժողովրդական վէպ ամերիկական կեանքից) հեղ. Էդգար Պօ։
Գ) «ԻՆՉՊԷՍ ԿՈՊԷԿԸ ՄԻԼԻՕՆ ԴԱՐՁԱՒ», (մանկ. վէպ անգլիական կեանքից) հեղ. Տեկլին Բասւէնի։
Դ) «ԱՆԴԱՄԱԼՈՅԾ», (մանկ. վէպ դանիական կեանքից) հեղ. Անդէրսէնի։
ՉՈՐՍ գրքոյկի բաժանորդագինն է 1 ռուբլի։ Գրքոյկները հետզհետէ լոյս կը տեսնեն մինչև առաջիկայ սեպտեմբերի վերջը։ Ուստի խոնարհաբար խնդրում եմ այն յարգելի տիկնանց և պարոններին, որոնք բաժանորդներ գտնելու նեղութիւնը յանձն էին արել, փութան ուղարկելու մեզ բաժանորդաթերթը և դրամը, որպէս զի առանց յետաձգելու, ճշտութեամբ կարողանայինք որոշել տպագրուելի օրինակների քանակութիւնը։—Օտարաքաղաքացիք դիմում են այս հասցէով՝ Тифлисъ. Григорію Шахъ-Будагянцу. Абасъ-Абатская площадь д. № 8.

ОТКРЫТА ПОЛУГОДОВАЯ ПОДПИСКА
НА ЕЖЕНЕДѢЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ
„ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ"
ИЗДАВАЕМЫЙ ВЪ Г. ТИФЛИСѢ.
(ГОД ЧЕТВЕРТЫЙ)
Журналъ. как и прежде, выходитъ по четвергамъ, въ размѣрѣ отъ 1 до 2 печатныхъ листовъ, кромѣ приложеней программъ Подписная цѣна, пересылкою, и доставкоюд НА ПОЛЪ ГОДА 6 Р. Полугодовые подписчики могудъ вноситъ при подпискѣ 3 р. и чрезъ два мѣсяца еще 3 р.
Подписавшимся на весь годъ, высылаются вышедшие №№. Желающие пріобрѣсти журналъ за прежние года, уплачиваютъ за 1881 г.—8 р. 20 к., а за всѣ последующие по 10 р. за каждый годъ. Для гг. Студентовъ годовая подписка 8 р. (вмѣсто 10). а полугодовая—5 р. (вмѣсто 6)
Объявленія, казенныя и частныя, принимаются по таксѣ за занимаемое мѣсто.
Пріемъ подписки, объявленій и разничная продажа: въ Администраціи журнала—въ Тифлисѣ, Сололакская улица, д. № 10; также въ Москвѣ и С-Петербургѣ, въ книжныхъ магазинахъ Н. П. Анисимова.
Редакторъ-издатель А. С. ФРЕНКЕЛЬ.
(Присяжный повѣренный)

ДОЗВОЛЕННО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ, 28-го Іюля 1884 г. Типограф. М. Рот. и К-о. На Гол. проспектѣ Домъ № 41. Տպարան Մ. Ռոտինեանց և ընկ.